אקרויה בחלמיה [1]ואכחיד את שלשת הרועים למחר כי הוו מיפטרי מיניה אמר להו ליזלו רבנן [א]בשלמא: רב שימי בר אשי הוה שכיח קמיה דרב פפא הוה מקשי ליה טובא יומא חד חזייה דנפל על אפיה שמעיה דאמר רחמנא ליצלן מכיסופא דשימי קביל עליה שתיקותא ותו לא אקשי ליה ואף ר"ל סבר מטר בשביל יחיד דאמר ר"ל מנין למטר בשביל יחיד דכתיב [2]שאלו מה' מטר בעת מלקוש ה' עושה חזיזים ומטר גשם יתן להם לאיש עשב בשדה יכול לכל תלמוד לומר לאיש ותניא אי לאיש יכול לכל שדותיו ת"ל שדה אי שדה יכול לכל השדה ת"ל עשב כי הא דרב דניאל בר קטינא הוה ליה ההיא גינתא כל יומא הוה אזיל וסייר לה אמר הא מישרא בעיא מיא והא מישרא לא בעיא מיא ואתא מיטרא וקמשקי כל היכא דמיבעי ליה מיא מאי ה' עשה חזיזים א"ר יוסי [ב](בר) חנינא מלמד שכל צדיק וצדיק הקב"ה עושה לו חזיז בפני עצמו מאי חזיזים אמר רב יהודה פורחות אמר רבי יוחנן סימן למטר פורחות מאי פורחות אמר רב פפא עיבא קלישא תותי עיבא סמיכתא אמר רב יהודה נהילא מקמי מיטרא אתי מיטרא בתר מיטרא פסיק מיטרא מקמי מיטרא אתי מיטרא וסימניך מהולתא דבתר מיטרא פסיק מיטרא וסימניך חריא דעיזי: עולא איקלע לבבל חזא פורחות אמר להו פנו מאני דהשתא אתי מיטרא לסוף לא אתי מיטרא אמר כי היכי דמשקרי בבלאי הכי משקרי מיטרייהו [ג]עולא איקלע לבבל חזי מלא צנא דתמרי בזוזא אמר מלא צנא דדובשא בזוזא ובבלאי לא עסקי באורייתא בליליא צערוהו אמר מלא צנא דסכינא בזוזא ובבלאי עסקי באורייתא תניא [ד]ר' אליעזר אומר כל העולם כולו ממימי אוקיינוס הוא שותה שנאמר [3]ואד יעלה מן הארץ והשקה את כל פני האדמה אמר לו רבי יהושע והלא מימי אוקיינוס מלוחין הן אמר לו [ה]ממתקין בעבים ר' יהושע אומר כל העולם כולו ממים העליונים הוא שותה שנאמר [4]למטר השמים תשתה מים אלא מה אני מקיים ואד יעלה מן הארץ מלמד שהעננים מתגברים ועולים לרקיע ופותחין פיהן כנוד ומקבלין מי מטר שנאמר [5]יזקו מטר לאדו ומנוקבות הן ככברה ובאות ומחשרות מים על גבי קרקע שנאמר [6]חשרת מים עבי שחקים ואין בין טיפה לטיפה אלא כמלא נימא ללמדך שגדול יום הגשמים כיום שנבראו בו שמים וארץ [ו]שנאמר [ז][7]עושה גדולות עד אין חקר וכתיב [8]הנותן מטר על פני ארץ וכתיב להלן [9]הלא ידעת אם לא שמעת אלהי עולם ה' אין חקר לתבונתו [א] [ח](וכתיב [10]מכין הרים בכחו וגו') כמאן אזלא הא דכתיב [11]משקה הרים מעליותיו וא"ר יוחנן מעליותיו של הקב"ה כמאן כרבי יהושע ור' אליעזר כיון דסלקי להתם משקה מעליותיו קרי להו דאי לא תימא הכי [12]אבק ועפר מן השמים היכי משכחת לה אלא כיון דמדלי להתם מן השמים קרי ליה הכא נמי כיון דסלקי להתם מעליותיו קרי ליה כמאן אזלא [הא] דא"ר חנינא [13]כונס כנד מי הים נותן באוצרות תהומות מי גרם לאוצרות שיתמלאו בר תהומות [ט] כרבי אליעזר ור' יהושע ההוא

בברייתו

תלמוד לומר עשב. פי' שאם לא יהיו צריכים אלא לעשב אחד ירד על אותו עשב ועל שאר כל השדה לא ירדו:

נהילא מקמי מיטרא. פי' גשם דק וסימנך מהולתא פירוש שמתחילה יוצא הפסולת ואח"כ הסולת פירוש שלא היו עושין כמו דעבדין האידנא (ג) היו כותשין החטין במכתשת עד שנקלף כל הסובין מעל החטים וכי הוו מרקדין על גבי נפה היה הפסולת הסובין שעליו יוצא לכתחילה ואחר כך היה יוצא הסולת:

חריא דעיזי. פי' ריעי של עזים שבתחילה ריעי גדול וכשהיא פוסקת מתרזת וכל דק:

ואמר רבי יוחנן מעליותיו של הקב"ה כמאן כר' יהושע. פי' כרבי יהושע דאמר כל העולם כולו ממים העליונים הם שותים דאי כרבי אליעזר הא אמר מימי אוקיינוס הוא שותה:

קרי

אקרויה. היו מקרין אותו מקרא זה בחלום ואכחיד את שלשת הרועים בירח אחד שרוצין לעונשן בשמים משום דמכספי ליה: **קביל עליו.** רב שימי שתיקותא מלהקשות עוד: **יכול לכל.** כלומר יכול אין נותן מטר אא"כ הכל צריכין לו: **ת"ל לאיש.** אפילו בשביל אחד: **אי לאיש יכול לכל שדותיו.** כלומר אינו יורד עד שהוא צריך לכל שדותיו: **ת"ל שדה.** אפי' אינו צריך אלא בשדה אחד: **אי בשדה יכול עד שיצטרך לכל השדה ת"ל עשב.** אפילו אינו צריך אלא לעשב אחד (עשב) בשביל ירק אחד יורד עליו מטר: **וסייר.** מעיין: **מישרא.** ערוגה: **עושה לו חזיז.** לכל צדיק הבא בעולם הזה להריק לו גשמים על שדותיו. **ברישא** בעי מאי חזיזים לשון רבים והדר בעי ומאי ניהו חזיזים מאי ניהו דקרי חזיזי: ה"ג **עיבא קלישתא דתותי עיבא סמיכתא.** דתותי עיבא כלפי הארץ: **נהילא.** (ב) כמו קיטמא נהילא (חולין דף נא:) שהיא דקה. גשמים דקים כקמחא נהילא שהיא דקה הבאין תחילה למטר ואח"כ בא מטר: **אפי מיטרא.** גשמים יורדין לרוב ואין פוסקין מהר אבל בא מטר תחילה ומתחילין דקין לבא פוסקין מיד: **מהולתא.** שמתחילה יוצא קמח דק ולבסוף סובין גסין: **חריא דעיזי.** ריעי של עזים בתחילה יוצאה גסה ולבסוף דקה ופוסק: **דתמרי.** דבש עושין מהן: **ובבלאי לא עסקי.** כלומר יכולין הן לעסוק תמיד שיש להן מזונות בזול ובלא טורח: (ג) **מלערים.** כשלשול דאמרו (גיטין דף ע.) תמרי משחנן ומשלשלן: **מלא צנא דסכיני בזוזא.** שמתוך שלוקחין אותו בזול אוכלין מהן הרבה ומלערים אותן: **ממימי אוקיינוס.** כלומר ממים של מטה ולא ממים של מעלה שנאמר ואד יעלה מן הארץ ששתה בארץ ועלה: **מלוחין הן.** ואין תבואה גדילה מהן: **יזקו מטר לאדו.** רקיעין מולאין מים לעבים: **יזוקו.** כמו יצוקו. צק לעם ויאכלו (מלכים ב ד): **חשרת מים עבי שחקים.** העבים מחשרין כלומר משירין המים לארץ: **ללמדך.** אקרא דלקמן קאי: **ואומר מכין הרים** לא גרסינן הכא: (ט)**כרבי יהושע.** דאמר ממים העליונים: **ואמר רבי יוחנן מעליותיו של מעלה.** כלומר ממים העליונים. ורבי יוחנן מים העליונים אתא לאשמועינן דאי לאו רבי יוחנן הוי אמינא דהכי קאמר מעליות שהקדוש ברוך הוא עומד בהם הוא משקה אותן למטה ולעולם המים מאוקיינוס: **ור' אליעזר.** אמר לעולם מעליותיו של הקב"ה כרבי יוחנן וכו': **תהומות.** מים של מטה כדכתיב תהומות יכסיומו (שמות טו):

בברייתו

תורה אור השלם

1. וָאַכְחִד אֶת שְׁלֹשֶׁת הָרֹעִים בְּיֶרַח אֶחָד וַתִּקְצַר נַפְשִׁי בָּהֶם וְגַם נַפְשָׁם בָּחֲלָה בִי: זכריה יא ח
2. שַׁאֲלוּ מֵיְיָ מָטָר בְּעֵת מַלְקוֹשׁ יְיָ עֹשֶׂה חֲזִיזִים וּמְטַר גֶּשֶׁם יִתֵּן לָהֶם לְאִישׁ עֵשֶׂב בַּשָּׂדֶה: זכריה י א
3. וְאֵד יַעֲלֶה מִן הָאָרֶץ וְהִשְׁקָה אֶת כָּל פְּנֵי הָאֲדָמָה: בראשית ב ו
4. וְהָאָרֶץ אֲשֶׁר אַתֶּם עֹבְרִים שָׁמָּה לְרִשְׁתָּהּ אֶרֶץ הָרִים וּבְקָעֹת לִמְטַר הַשָּׁמַיִם תִּשְׁתֶּה מָּיִם: דברים יא יא
5. כִּי יְגָרַע נִטְפֵי מָיִם יָזֹקּוּ מָטָר לְאֵדוֹ: איוב לו כז
6. וַיָּשֶׁת חֹשֶׁךְ סְבִיבֹתָיו סֻכּוֹת חַשְׁרַת מַיִם עָבֵי שְׁחָקִים: שמואל ב כב יב
7. עֹשֶׂה גְדֹלוֹת עַד אֵין חֵקֶר וְנִפְלָאוֹת עַד אֵין מִסְפָּר: איוב ט י
8. הַנֹּתֵן מָטָר עַל פְּנֵי אָרֶץ וְשֹׁלֵחַ מַיִם עַל פְּנֵי חוּצוֹת: איוב ה י
9. הֲלוֹא יָדַעְתָּ אִם לֹא שָׁמַעְתָּ אֱלֹהֵי עוֹלָם יְיָ בּוֹרֵא קְצוֹת הָאָרֶץ לֹא יִיעַף וְלֹא יִיגָע אֵין חֵקֶר לִתְבוּנָתוֹ: ישעיהו מ כח
10. מֵכִין הָרִים בְּכֹחוֹ נֶאְזָר בִּגְבוּרָה: תהלים סה ז
11. מַשְׁקֶה הָרִים מֵעֲלִיּוֹתָיו מִפְּרִי מַעֲשֶׂיךָ תִּשְׂבַּע הָאָרֶץ: תהלים קד יג
12. יִתֵּן יְיָ אֶת מְטַר אַרְצְךָ אָבָק וְעָפָר מִן הַשָּׁמַיִם יֵרֵד עָלֶיךָ עַד הִשָּׁמְדָךְ: דברים כח כד
13. כֹּנֵס כַּנֵּד מֵי הַיָּם נֹתֵן בְּאֹצָרוֹת תְּהוֹמוֹת: תהלים לג ז

◆

רבינו חננאל

אקריוה בחלמה ואכחיד את שלשת הרועים וגו'. כי הוו מפטרי מיניה אמר להו ניזלו רבנן בשלום. רב שימי בר אשי הוה מקשי לרב פפא טובא, יומא חד (חוייה) דנפל על אפיה ובעי רחמי ואמר רחמנא שזבן מכיסופא דשימי, קביל עליה שתיקותא ותו לא אקשי ליה. עבים הדקים נקראים חזיזים, אמר רב פפא עיבא קלישתא דתותי עיבא סמיכתא, ונקראות פורחות. אמר רב יהודה נהילא. פי', מטר היורד דק כמו קמח, אם הם תחלת ירידת המטר יורד מטר וסימנך נפה, שכיון שמתחלת לפלוט הדק הדק פולטת סולת וצריד וכיוצא. אבל אם זו נהילא באחרית מטר, דע דפסק מטרא וזהו תמצית המטר, וסימניך חריא דעיזא, כיון שאינו בא בקילוח אלא כעין שותת טפה לא נשאר בו כלום. תניא רבי אליעזר אומר כל העולם כולו מימי אוקינוס שותה, שנאמר ואד יעלה מן הארץ והשקה. ואע"פ שמלוחין מתמתקין הם בעבים. ר' יהושע אומר כל העולם כולו ממים העליונים הוא שותה שנאמר למטר השמים תשתה מים. והאי דכתיב ואד יעלה מן הארץ, מלמד שענני כבוד מתגברות ועולות לרקיע ופותחות פיהם כנוד ומקבלות מטר, שנאמר יזוקו מטר לאידו, ומנוקבות ככברה ומחשרות על הארץ, שנאמר חשרת מים עבי שחקים, ובין טפה לטפה כמלא נימא כו'.

מסורת הש"ס

א) [כעי' הגיר' לשלמא ועי' ברכות סב. ומ"ק כט.], ב) [צ"ל בר], ג) פסחים פח. ע"ש, ד) עירובין מה:, ה) [צ"ל ממתקין], ו) [לעיל ב.], ז) [צ"ל עושה גדולות ואין חקר (איוב ה פסוק ט)], ח) [לא גרסינן הכא עי' רש"י ד"ה ללמדך אלא לעיל ב. גרס לזה שפיר], ט) [דיבור זה שייך בסמוך לאחר דיבור המתחיל ואמר ר' יוחנן].

◆

הגהות הב"ח

(א) גמ' לאוצרות שיתמלאו בר תהומות כמאן כר"א: (ב) רש"י ד"ה נהילא כמו קיטמא נהילא. נ"ב בפ"ק דברכות איתא האי לישנא אבל כאן צריך לפרש דמדמה ליה לקמח שיש בו דק וגם כמו גשמים וכמ"ש וסימניך מהולתא: (ג) ד"ה מלערים נ"ל צערוה: (ד) תוס' ד"ה נהילא כו' כמו דעבדין האידנא אלא היו כותשין:

◆

גליון הש"ס

רש"י ד"ה מלוחים ואין תבואה גדילה מהן. לא ידעתי למאי צריך לזה ולא כפשוטו שאנו רואים כמים שאינם מלוחים:

◆

הגהות הגר"א

[א] גמ' (וכתיב מכין הרים בכחו וגו') תא"מ:

◆

רבינו גרשום

יכול לכל. כלומר, שאינו יורד גשם אלא בשביל כולם, ת"ל לאיש, שמוריד לו מטר בשביל תפלתו. נהילא. מטר דקה, סימן דאתי מיטרא. מהולתא. שבתחלה מוציא קמח דקה ולבסוף מוציא עבה. חריא דעיזי. ריעי של עזים שמוציא ריעי לבסוף דק. כמאן כר' יהושע. דאמר ממים העליונים הם. כמאן כר' אליעזר. דאמר מן הארץ עולה מטר.